
ÖNKORMÁNYZATI JÓGYAKORLATOK A KÖZOKTATÁSBAN

Farkas Benedek

2024 JANUÁR
TANÍTANÉK MOZGALOM

A 2010-ben indult pártállami építkezést megsínylette a modern magyar állam minden alrendszere, a független, ellenőrző típusú szervek funkcionálisan megszűntek, az érdekvédelem és érdekegyeztetés formalizált fórumai díszletként vannak már csak velünk vagy úgy sem, a szociális szférából kivonult az állam, az egészségügy nagyjából aktív rombolás nélkül esett szét annyira, hogy ma már nem igazán nyújt valós szolgáltatást. Az oktatásügynek már 2011-ben hadat üzent a kormány és bár az ellenállás több mint egy évtizede pár évente új erőre kap, mégis mára az oktatás a legtöbb kárt elszenvedett társadalmi alrendszerek egyike lett.

Oktatási problématérkép

Akár száraz adatokra, akár elbeszélésekre támaszkodunk, a kép kétségbeejtő:

- Az önkormányzatok, így a helyi közösségek elvesztették minden formális befolyásukat a helyi oktatási intézmények felett
- Az igazgatók munkáltatói jogaik elvesztésével vezetőből egyfajta főadminisztrátori szerepbe minősültek át
- A feszes és túlterhelt NAT valamint a Kerettantervek és a szabad tankönyvválasztás eltörlése minimálisra csökkentette az intézményi autonómiát és az egyes pedagógusok mozgásterét
- 2010 óta legalább 11 százalékponttal csökkent az intézményes oktatásban résztvevő 15-19 évesek aránya¹
- Óvodákat nem számolva az OECD tagországok közül Magyarországon a 6. legkevesebb az egy tanulóra szánt költség
- Régóta ismert, hogy a magyar közoktatás nem csökkenti, hanem felerősíti a társadalmi különbségeket, mára Európa legrosszabbul teljesítő rendszere lett a miénk a családi háttér tanulási eredményre gyakorolt hatásában (családiháttér-index)²
- Radó Péter szavaival: közoktatási kasztrendszer alakult ki, Európa legszelektívebb oktatási rendszere a magyar, a különböző társadalmi rétegek gyermekei Magyarországon találkoznak egymással a legkisebb eséllyel a közoktatásban³
- A PISA programban résztvevő országok közül itthon az egyik legmagasabb a különböző tanulói csoportok közötti teljesítménykülönbség, azaz egy magyar gimnázium és egy magyar szakmunkásképző diákjainak teszteredményei között jóval nagyobb a különbség, mint más országok különböző iskolatípusai között⁴
- GDP arányosan az OECD-ben a 3. legkevesebbet költünk oktatásra, ráadásul egyedi módon Magyarországon újra és újra csökken a ráfordítás reálértéke, 2019 és 2020 között például 8%-kal
- A pedagógusfizetésekre fordított kiadások egy tanulóra számított értéke alapján (összehasonlítható árakon) 2021-ben Magyarország az OECD országok között csak Szlovákiát és Chilét tudta megelőzni. Az adatunk nem éri el az Európai Unióban jellemző átlag felét.
- A középfokon tanítók kezdőfizetése tekintetében is az OECD országok utolsó helyén vagyunk.
- Nemhogy az érdemi beruházások maradnak el, a Tankerületek az éves amortizáció értékét sem költik el intézményeik karbantartására. Az Érdi Tankerületi Központ alá tartozó budaörsi

---

¹ OECD Education at a glance 2023

² OECD PISA 2022 Results (Volume I): The State of Learning and Equity in Education

³ ibid

⁴ ibid

intézmények esetén a becsült éves amortizáció ~200 millió forint, a 2023-as tankerületi karbantartási költség 10 és 20 millió forint közé esik, azaz 5-10%-a minimálisan szükségesnek

- Egyszerű karbantartásokat így jelentős részben szülők és civil szervezetek végeznek el nyaranta, ezzel rejtett módon finanszírozva az oktatásügyet
- Elterjedt jelenség az egész országban, hogy alapvető higiénia kellékekkel teljes mértékben a szülők vagy az önkormányzat látnak el egy intézményt (szappan, wc-papír, papírsebkeendő stb)
- Az iskolaépületek és infrastruktúrájuk állapota folyamatosan romlik, nyithatatlan vagy épp zárhatatlan nyílászárók, elzárt csapok, lefóliázott piszoárok, kordonszalagozott udvari játékok jellemzik az iskolákat országszerte
- Klímareziliencia szempontjából katasztrofálisan teljesítenek az iskolaépületek, nem csak a „szénszünet” tért vissza 2022-ben, a tavasz végétől elviselhetetlenné váló hőség miatt a szigetelés, árnyékolás, légkondicionálás már nem luxus, hanem alapvető szükséglet lenne
- A szellőzési megoldások hiánya (akár csak nyitható ablak), beázások, elhasználódott padlóburkolat és a mai napig jelenlévő krétahasználat miatt már a levegőminőség sem teszi lehetővé a hatékony iskolai munkavégzést

A magyar önkormányzatiság jelene

Az önkormányzatiság nincs a különösebb közérdeklődésre számot tartó témák között Magyarországon, nem igazán vált ki szenvedélyt az emberekből, ritkán kerül címlapokra, így igazán védelmezői sincsenek, pedig az állampárt, ha lehet, még az oktatásügynél is alaposabban helybenhagyta. Önkormányzatisággal, államtudománnyal foglalkozó körökben elterjedt vélemény, hogy ha a társadalom egyetlen alrendszerén keresztül kellene bemutatni a magyar köztársaság 2010 óta tartó felszámolását akkor az önkormányzatiság a legjobb példa.

A rendszerváltást követő években Magyarország még élenjárt a régióban a szubszidiaritás intézményrendszerének kiépítésében, a helyi autonómia biztosításában. A decentralizáció ettől még távolról sem volt tökéletes: a különböző szolgáltatási területeken társadalmi egyenlőtlenségek alakultak ki, finanszírozási nehézségek bukkantak fel, melyeket az elemzők egy része a túlzott decentralizáció és/vagy a privatizáció mértékével magyarázott.⁵ Abban azonban konszenzus van szakmai körökben, hogy megfelelő ösztönzők, társadalmi elszámolhatóság és jogbiztonság mellett a helyi ügyek intézésre a helyi önkormányzatiság a legmegfelelőbb eszköz, nem hiába tartozik a szubszidiaritás az Európai Unió alapelvei közé.

A rendszerváltástól az önkormányzatok komoly anyagi és jogi mozgásterüknek köszönhetően valódi demokratikus és közpolitikai laboratóriumokká váltak, 2010 után azonban (kevés kivétellel) pár év alatt visszalényegültek a tanácsrendszerre emlékeztető, sőt feudalisztikus jegyeket is felmutató „végrehajtó-kijáró” intézményekké. 2010 után új területi igazgatási rendszert vezettek be

- radikálisan csökkentették az önkormányzatok feladatait: először olyan nagy rendszerek kerültek ki a helyi önrendelkezés hatálya alól mint az egészségügy, oktatásügy, építésügy, de ma már olyan kisebb rendszereket is felfalt a pártállam mint a hulladék kezelés, de vízügy, közvilágítás sőt akár helyi közösségi közlekedés esetén is egyre gyakrabban kénytelen széttárni a karjait egy magyar polgármester.

---

⁵ Szociológiai szemle 2015/2 Hegedüs József, Péteri Gábor: Közzszolgálati reformok és helyi önkormányzatiság

- A Helyi önkormányzatok Európai Chartájával nyilvánvalóan szakítva nagyrészt felszámolták a helyi pénzügyi önállóságot is. Egyes önkormányzatok (pl. Érd) komplett gazdasági modelljét lehetetlenítette el a kormány a helyben maradó 8% SZJA elvételével. Bár a bevételek mellett az önkormányzatok feladatait is radikálisan csökkentették, a feladatok nagyobb arányban maradtak meg, illetve azóta rendszeresen előfordul, hogy kötelező feladatot ír elő a kormány de forrást nem biztosít hozzá (pl. béremelés). Az alkotmányosan értelmezhetetlen szolidaritási hozzájárulás a 2016-os teljes oktatási centralizációt követően volt hivatott egyfajta Robin Hood adóként elvenni a jól menő önkormányzatoktól és adni a rászorulóknak, de a szegényebb települések támogatása nem nőtt meg, csak a gazdagabbak mozgástere szűkült. A 2020-as világjárvány alatt egyedülálló módon a magyar önkormányzatok nem extra segítséget kaptak a kormánytól, hanem elvonásokat a megnövekedett feladataik mellé, ilyen volt a súlyadó „ideiglenes” elvétele, a „plakátadó” betiltása és a cégek számára a helyi iparűzési adó részleges elengedése, ami az önkormányzatok utolsó stabilnak tűnő bevétele volt. Mára az 1995-ös 13%-ról az önkormányzatok GDP-hez viszonyított súlya mindössze 6%-ra esett ami alapján Magyarország az EU egyik legcentralizáltabb országa⁶
- A magyar önkormányzati választási rendszer még az országosnál is aránytalanabb, az esetek többségében kifejezetten pontatlanul reprezentálja a választói akaratot. Az országos választásokat 2022-ben a nemzetközi megfigyelők szabadnak, de nem tisztességesnek nevezték, ez a negatív tendencia többszörösen érvényesül önkormányzati szinten: csak 2023-ban többször is módosították a rendszert, elsősorban a független indulók és az ellenzék dolgát megnehezítendő. Jogállamban értelmezhetetlen módon az alaptörvényt is átírva hozták előre fél évvel a helyhatósági választásokat, ami a helyi jegyzői irodák számára a mai napig tisztázatlan jogi helyzetet fog eredményezni. Az utóbbi hónapokban egyre másra buktak le az állampárthoz köthető szereplők a választási körzetek önkényes átrajzolásával, például az V. kerületben és Egerben is.
- Felszámolták az önálló hitelezést, kötvénykibocsátást, a kötelezően egyensúlyban tartandó költségvetés és az adósságkonszolidáció valójában az önkormányzatok pénzügyi gyámsága alá vonása, minden magyar polgármester főnöke lett a mindenkori belügyminiszter
- Bár az EU a kevésbé fejlett régiók számára biztosítja a fejlesztési források háromnegyedét, Magyarországon nem a hátrányosabb helyzetű térségeknek jut több pályázati forrás, így inkább növekednek a különbségek, mint csökkennek⁷
- Az iskolák államosításával és a központosítással egy helyi közszolgáltatás elszámoltathatósági viszonyai alapvetően átrendeződtek. A helyi megrendelői és fogyasztói befolyást felváltotta a központi, igazgatási függés. A lezajlott változások teljesen ellentétesek a közoktatás területén a világban folyó decentralizációs folyamatokkal
- Az új önkormányzati rendszer a feladatfinanszírozást hirdette meg, de ez nem jelenti azt, hogy egy település elég forrást kapna például út rendben tartási feladataira, azt viszont igen, hogy már nem is dönthet róla a képviselő-testület, hogy a kevés befolyó összegből útra költ többet vagy iskolára, mert a „pántlikázott” összeget csak útra költheti
- A kistéleplési demokráciát különösen érzékenyen érintette a polgármesteri és képviselői mozgástér radikális csökkentése és a polgármesterek központilag meghatározott megaláozón

⁶ Hegedüs, Péteri (2014)

⁷ Új Magyar Közigazgatás, 2022, Finta István

alacsony fizetése. A helyi vezetői szerep leértékelődése kontraszelekcióhoz vezet, alkalmas és elhivatott ember egyre kevésbé vállalkozik közéleti szerepvállalásra, amit a helyi választásokon indulók számának jelentős csökkenése is jól mutat

- Ahogy Hegedüs József és Péteri Gábor már 2014-ben megállapította „a helyi közszolgáltatások saját, belső működési logikájukkal ellentétes átalakításának a helyi önkormányzati rendszer szinte valamennyi lényeges eleme áldozatul esett. A bekövetkezett változások felszámolják az elért eredményeket, és több évtizedre visszavetik a korábbiakban szerves módon fejlődő helyi önkormányzati és közszolgáltatási rendszert és a magyar társadalom modernizációját.”⁸ A helyi önkormányzatok ma már nem a központi kormányzat egyenrangú partnerei, hanem patrónus-kliens viszonyban vannak, így a „kijárási” és a nyomásgyakorlás lettek a helyi politikacsinálás fő eszközei. Ezt a kísértetiesen feudalisztikus rendszert illusztrálja, hogy a világválság miatt kiosztott 24 milliárdos önkormányzati segélycsomag 90%-a fideszes polgármesterek településeire került,⁹ miközben egyébként a magyar népesség többsége nem fideszes polgármesterek vezette településeken lakik.

Az ezen kutatáshoz kiküldött kérdőívre érkezett válaszokból, illetve a kutatás során városvezetőkkel és szakértőkkel folytatott interjúkból az derült ki, hogy a települési önkormányzatok mára saját értékelésük szerint is elvesztették valódi pénzügyi és jogi mozgásterüket. Demotivált, fásult, kiégett és mindenekelőtt frusztrált szektorrá vált az önkormányzatiság, amit valaha negyedik hatalmi ágként tartottak számon. A megkérdezett városvezetők többségében van nyitottság, hogy még többet tegyenek a helyi oktatásért, bár a frusztráció is egyértelmű, mondván elég bajuk van anélkül is, hogy a tankerület feladatait vállalnák magukra, ahogy olyan városvezetők is voltak akik pont emiatt egyértelműen el is zárkóztak attól, hogy nekik feladatuk lenne ezen a területen. Ahogy az egyik népesebb kerület felsővezetői beosztású tisztviselője elmondta: „ha valódi társadalompolitikát akarunk megvalósítani, akkor az óvodákba érdemes fektetni, mert ott kinevezhetjük az intézményvezetőt, beleszólhatunk a pedagógiai programba, van közvetlen visszacsatolás. Ezek szinte teljesen hiányoznak az iskolák esetében és sokkal hatékonyabb az óvodákkal foglalkozni mint megpróbálni visszaépíteni a központosítással lerombolt kapcsolatot az iskoláinkkal, amire ráadásul jogi lehetőségünk sem igen van.”

Helyi joggyakorlatok a köznevelésben

A következőkben a tanulmány olyan helyi önkormányzati beavatkozásokat mutat be, amik az oktatási problématerképen vázolt egy vagy több területen kívánnak enyhíteni, az önkormányzatiság jelenét leíró fejezet kontextusában. A joggyakorlatok 10 kategóriába vannak rendszerezve, sokuk pénzkérdés, mások megvalósításához, átvételéhez azonban inkább szándék és tudás szükséges, aminek első lépése lehet a tanulmányból való inspiráció merítés. Egyes joggyakorlatokat a dolgozat minieset tanulmányként mutat be, másokat 1-2 bekezdéses leírásban, a legegyszerűbbeket pedig 1-2 mondatos dőltbetűs pontokba szedve. A 10 kategória a következő:

1. [Ösztöndíjak és támogatások](#)
2. [Alapítványok](#)
3. [Sajátos nevelési igényű gyermekek, szociális rászorultság, tanodák](#)

---

⁸Hegedüs, Péteri (2014)

⁹ <https://www.szabadeu.roipa.hu/a/onallo-hatalmi-agbol-vissza-a-tanacsrendszerbe-onkor-manyszatisag-es-a-fejlesztéspolitika-ii-/32346804.html>

4. [Gyermekvédelem](#)
5. [Pedagógusvédelem és megbecsülés](#)
6. [Egészség és sport](#)
7. [Óvodai beavatkozások](#)
8. [Párbeszéd](#)
9. [Fizikai feltételek](#)
10. [Ifjúságpolitika, szabadidő](#)

Ösztöndíjak és támogatások

Magyarországon a megélhetési válság kiemelten érinti az iskola minden polgárát, magyar gyermekek sokkal nagyobb eséllyel élnek nélkülöző háztartásban, mint a felnőttek, a pedagógus bérszínvonalból pedig egyenes ágon következik a lakhatási szegénység. A helyi politika több magyar településen is azt az utat választotta, hogy a tanárokat és/vagy a diákokat valamilyen extra juttatással segíti ki, ösztöndíjak, lakhatási támogatás, cafeteria, önkormányzati bérlakások formájában.

Budaörsi Clementis László Ösztöndíj

A növekvő és ma már az ország minden részét érintő pedagógushiány mérséklésének egyik útja, hogy az önkormányzat valamilyen módon kiegészíti a pedagógusok fizetését. Ennek modellértékű példája a budaörsi Clementis László Ösztöndíj. 2012-ben Budaörs képviselőtestülete rendeletet hozott a Clementis László Működtetői Ösztöndíjról, hogy legalább részben kompenzálja a 2013-tól életbe lépő centralizáció okozta drasztikus fizetéscsökkenéseket és autonómiaveszteséget.

A budaörsi képviselőtestület minden évben elkülönít egy keretösszeget az ösztöndíj finanszírozására, amiből a hét állami fenntartású intézmény vezetői és a pedagógiai munkát közvetlenül segítő alkalmazottak fix összegű havi fizetékiegészítést kapnak, valamint képviselőtestület erre felhatalmazott bizottsága intézményenként egy keretet állapít meg, melynek pedagógusok közötti szétosztásáról az igazgató tesz ajánlást az önkormányzatnak. A szétosztás a szubszidiaritás elve mentén az igazgató hatásköre, pályáztathatja a pedagógusokat vagy szimplán az általuk végzett extra munka (tantárgyi munkaközösség vezetése, diákönkormányzat munkáját segítő pedagógus stb.) alapján is meghatározhatja a havi összeget. Az intézményvezetők által megállapított összegben felül minden pedagógusnak jár egy fix összegű karácsonyi bónusz, ami a központi kormányzat által meghatározott garantált illetmény 66%-a.

A Clementis ösztöndíj számokban

2023-ban a város költségvetése 15 milliárd forint, az ösztöndíjra elkülönített összeg 270 millió forint, azaz a költségvetés 1,8%-a. Az összeg körülbelül 420 pedagógus között oszlik meg, azaz nagyjából fejenként 40 ezer forintos havi keresetkiegészítést jelent fejenként, illetve egy nagyságrendileg 200 ezer forintos karácsonyi bónuszt. A városban tanuló nagyjából 3400 diákra fejenként lebontva tehát évi 80 ezer forint befektetés jut az önkormányzat részéről.

Budaörsön csak állami fenntartású intézmények, mégpedig 4 általános iskola, 1 gimnázium, 1 zeneiskola valamint a Pedagógiai Szakszolgálat dolgozói a Budaörsön végzett ellátásaik arányában.

Az ösztöndíj előnyei

- A magasabb fizetés jó eszköz tanárihiány helyi csökkentésére, pályán tarthat és bevonhat pedagógusokat, valamint motiválttá teszi a szakembereket a kormány szűk oktatási vízióján felüli kreatívabb, többet nyújtó pedagógiai munkára.

- A centralizáció okozta egyik legnagyobb probléma a helyi közösségek teljes autonómia vesztese, illetve intézményesített kapcsolatuk megszűnése iskoláikkal. Az ösztöndíjjal nem csak az igazgatók kapnak vissza megszűnt hatásköreikből (diszkrecionális jogkörük van az ösztöndíj egy részének elosztásában, így közvetetten de visszakapnak valamit munkáltatói jogkörükből is) de ismét megteremti a választók kapcsolatát iskoláikkal választott képviselőik útján, az önkormányzaton keresztül.
- A helyi pedagógia munka ilyen fokú támogatása egyértelmű politikai és szakmai állásfoglalás a település vezetői részéről, az önkormányzat kifejezi számára a közoktatás fontosságát, a tanárok megbecsültsége így nem csak anyagilag, de presztízsében is nő
- Fontos kiemelni, hogy az ösztöndíj nem munkabér, ezért csak szociális hozzájárulást és személyi jövedelemadót kell utána fizetni, így viszont természetesen a pedagógus nyugdíjalapjába sem számít bele

Kockázatok

- Az ösztöndíj megfelelő működéséhez a település és az iskolák vezetői közötti kölcsönös tisztelet és együttműködés szükséges. Amennyiben egyes igazgatók részéről felmerülhet az intézményi keret nem tiszta elosztása mérlegelni kell, hogy a visszaadott autonómia vagy az igazságosabb elosztás-e a fontosabb. Alternatív megoldásként elképzelhető fix összegek kiosztása az intézményvezetői diszkréció nélkül.
- Szakmai és politikai preferenciáktól függhet, hogy egy adott település megengedhet-e magának ilyen szintű befektetést a helyi oktatásba, a választók felé igazolni kell az ösztöndíjra költött összeg mértékét és célját.

Törökbálinton 8 évig működött pedagógus ösztöndíj rendszer, illetve ad hoc politikai sebtapaszként 2022-ben minden a városban tanító pedagógus egyszeri százezres bónuszt kapott. Az ösztöndíjrendszer sem volt a budaörsi példához mérhető, de fontos kiegészítés volt annak a nagyjából két tucat tanárának aki évi egyszeri negyed és félmillió forint közötti összeget kapott szakmai pályázata elbírálása alapján. A programnak végül a pedagógusok panaszai vetettek véget: konfliktusokat szült tantestületeken belül, hogy kik kaptak és kik nem extra támogatást az önkormányzattól, ezért 2023-ban megszüntették a rendszert amit egy részleteiben még nem ismert általános normatív rendszer fog váltani, vélhetően jelentősen kisebb összegekkel.

- *Újbuda valamennyi XI. kerületi iskolaigazgatónak havi megbízási díjat fizet szerződésben meghatározott feladatok ellátása és a hatékony együttműködés elősegítése érdekében.*

Tanulmányi ösztöndíjak

Sok település, így Józsefváros, Szigetvár és Törökbálint is részt vesz a Bursa Hungarica ösztöndíj programban aminek „B típusú” ösztöndíjára középiskolások is pályázhatnak. Józsefváros jelentős mértékben, másfél millió forinttal önköltségen kiegészíti a pályázatot, így 2023-ban 3 középiskolásnak ítélték meg havi 25.000 forintot, míg Törökbálinton egyetemisták számára is csak 10.000 forint alatti támogatás a jellemző. Saját ösztöndíjat is ír ki mindkét település, Törökbálinton itt is inkább a zsebpénz mértékű hozzájárulásnál maradnak, havi 3600-6000 forintot nyerhetnek el azok a középiskolások akik a [meglehetősen szigorú feltételeknek](#) megfelelnek. [Józsefvárosban a feltételek is lazábbak és a támogatás is bőkezűbb](#), egy középiskolás a minimálbér 20%-át kapja, ami a rendelet legutóbbi 2021-es módosításakor

több mint 13.000 forintot jelentett. Egyedi konstrukciót is kitaláltak Törökbálinton, [szociális tanulmányi ösztöndíjból](#) részesülhet akinek az egy háztartásban élők egy főre jutó nettó jövedelme nem haladja meg az öregségi nyugdíjminimum 300%-át, közülük tanulmányi eredmény alapján lehet a szerencsés nyertesek közé bekerülni, ami 2022-ben havi 8-10.000 forintos juttatást jelentett.

- *Szeged 15.000 Ft iskolakezdési támogatást biztosít a feltételeknek megfelelő szegedi lakóhelyű általános iskolai tanulók számára. 2023-ban 8.046 tanuló kapott támogatást. A tanévente meghirdetésre kerülő „Esélyt a középiskolás tehetségnek” pályázat során egyszeri 50.000 Ft-os ösztöndíj-támogatásban részesül a 40 legeredményesebben pályázó tanuló. A Szeged Ifjú Tehetsége kitüntetését évente 3 diák kapja meg és egyszeri 100.000 Ft támogatással jár.*
- *Szentendre a Bursa Hungaricán túl [saját ösztöndíjat](#) is tart fenn, a megfelelési feltételek meglehetősen szigorúak, de az elnyerhető összeg nem jelentéktelen, középiskolás diák havi 9.000 forintot, főiskolai/egyetemi hallgató havi 20.000 forintot kap*
- *Szigetváron a lélekszámhoz képest sok, akár 10 diákot is támogatnak Bursa Hungaricával*
- *Újbudán is meglehetősen szigorúak a [tanulmányi ösztöndíj](#) feltételei: 4,9 illetve 4,8 feletti átlag szükséges általános illetve középiskolásoknál akik havi 7-10.000 forintot kapnak. Az önkormányzati fenntartású óvodába járó és tankerületi fenntartású iskolába járó alsó tagozatos gyermekek tanévkezdő csomagot kapnak. Ennek tartalma egy kis ajándék (pl. jegyzetfüzet, hűtőmágnes), óvodások esetében óvodai felszerelés (tornazsák, kulacs, pohár stb.), iskolások esetében füzetek, ceruzák és egyéb tanszerek. Elérhető Újbudán ösztöndíj pedagógus hallgatóknak is.*
- *Tóalmáson minden elsős tornacsomagot kap az önkormányzattól valamint a rászoruló szülők iskolakezdekéskor automatikusan kapnak fix gyerekenkénti összeget a települési támogatás keretében.*
- *Fóton a [Sipos Pál ösztöndíj](#) feltételei megengedőbbek a fenti példánál, már 4,5-ös átlagtól elérhető és egyösszegben is kérhető az évi 100.000 forintos összeg. Fóton minden helyi elsősnek alanyi jogon jár beiskolázási támogatás. Azok a diákok akik az ingyenes helyi busszal nem tudnak eljutni iskolába külön utazási bérlettámogatást kapnak.*
- *Ajkán évi ~1,5 millió forintot tesz hozzá az önkormányzat az állam által biztosított Bursa Hungarica ösztöndíjhoz*
- *Budaváron az iskolakezdési támogatás (egyszeri 15.000,-Ft/diák), a jó tanulók ösztöndíja elérhető és kifejezetten gáláns (szeptember 1-június 30. havi 15.000Ft 4,5 átlag felett, amelyet általános és középiskolás tanulók vehetnek igénybe), a Bursa Hungarica programban is részt vesz az önkormányzat*
- *A XIII. kerületben [kiterjedt támogatási](#) rendszer segíti a diákokat, az unierzális beiskolázási támogatáson túl meglehetősen alacsony félévenként 7500 forintos tanulmányi ösztöndíj is jár a 4,8-as átlag felett teljesítőknak. 30.000 forintot kapnak a jeles érettségizők és az önkormányzat állja a jó tanulók ECDL és nyelvvizsgái költségeinek felét és a jogosítványhoz szükséges elsősegély tanfolyam egészét is, valamint egyes tanulmányi versenyekre a felkészülést, nevezést, kiutazást is támogatja*
- *A XII. kerületben is jár tanévkezdési támogatás azoknak a családoknak, amelyekben az egy főre jutó jövedelmi átlag 86 200, illetve fokozottan rászoruló gyermek esetén 99 800 forint alatt van. A 16 ezer forintos támogatást nemcsak az általános és középiskolában tanulók, de az egyetemre járók is megkaphatják 25 éves korig.*

Lakhatási támogatások

Az ország számos részén megfizethetetlen ma már a lakhatás, erre reagált többek között Terézváros és Törökbálint is. 2023 júliusa óta havi bruttó 150 ezer forintos albérlet-támogatást nyújt a [VI. kerület](#) 18 munkavállalónak: óvodapedagógusoknak, bölcsődei dolgozóknak, szociális munkásoknak, rendőröknek. Törökbálinton önkormányzati lakást bérel jelképes összegért 2 pedagógus család illetve további 2 pedagógus konténerlakásokban kapott szállást.

- *Szigetváron eseti módon szoktak szolgálati lakást kiutalni tanároknak.*
- *Szegeden az önkormányzati fenntartású óvodák dolgozói pályázhatnak szolgálati lakásra*
- *Újbudán maximum 80.000 forintos [havi Lakhatási Támogatás](#) az óvodapedagógusoknak.*
- *Fóton gyakorlat, hogy amennyiben bármelyik iskola úgy venne fel pedagógust, hogy az szolgálati lakást szeretne, az önkormányzat lehetőségeihez mérten biztosít a szolgálati jogviszony idejére piaci alapú önkormányzati bérlakást.*
- *Zuglóban a pedagógusok számára elérhető kedvezményes lakásbérlet mellé parkolási kedvezmény is jár*

Alapítványok

Az intézményekhez társított vagy akár egy közös közhasznú alapítvány létrehozása és támogatása jó eszköz lehet az iskolák pedagógiai programjának, diákönkormányzatainak, pedagógus továbbképzéseknek extra finanszírozására.

- *Szigetváron minden évben az önkormányzat anyagi lehetőségeitől függően változtatnak az iskolai alapítványi támogatások mértékén*
- *Szegeden az iskolai alapítványok 3 keretből is részesülhetnek pályázat útján, ezek a Kulturális támogatási keret (13 millió Ft), az Ifjúsági támogatási keret (15 millió Ft), az Oktatási támogatási keret (15 millió Ft).*
- *Tóalmáson az iskolai alapítványon keresztül biztosított forrást az önkormányzat projektorra és a diákok iskolaszekrényeire, miután kiderült, hogy ilyen beszerzéseket a tankerület nem fog elvégezni*
- *Fóton minden köznevelési intézményhez tartozik alapítvány vagy egyesület melyek minden évben pályáznak és támogatást kapnak a Civil Alapból. Ezekből kirándulásokat, versenyeket, oktatást kiegészítő eseményeket és egyéb rendezvényeket valósítanak meg. A Fót Fejlődéséért Közalapítvány városi támogatásból minden évben tematikus támogatásokat nyújt a városi oktatási intézményeknek.*
- *Ajkán is működnek iskolai alapítványok amiket támogat az önkormányzat, fókuszuk az oktatási és ifjúsági feladatok támogatása mellett kiterjed a sport és kulturális életre is*
- *Budaváron a Márai Sándor Közhasznú Kulturális Közalapítvány feladatai közé tartozik a tehetséges fiatalok képzése, támogatása és jutalmazása*
- *A XIII. kerületben az iskolai alapítványok elsősorban eseményeket szerveznek valamint jogi személyként szolgálnak pályázatokon való részvételhez*
- *Józsefvárosban az évi 30-40 milliós költségvetésből működő [Karácsony Sándor Közalapítvány](#) tölt be az iskolai közalapítványokhoz hasonló szerepet. Az alapítvány egyszerűbb és szabadabb működésének köszönhetően sokkal rugalmasabban tud reagálni a felmerülő igényekre, mint az önkormányzat. A Karácsony közalapítványt eredetileg a korszerű iskolai oktatás fejlesztésére alapították. Idővel azonban kibővült a tevékenységi köre, s most átfogja az egész humán ágazatot Ma hat fő célt szolgál az alapítvány „a kicsi gyerekkortól az egészen öregekig”: az oktatás -nevelés*

támogatása kiegészült a fiatalok színházra nevelésével, az egészségügyi alapellátás támogatásával, a nagycsaládosok patronálásával és a kisnyugdíjasok segítségével. A közalapítvány felel az Ifjúságpolitika fejezetben ismertetett Balogh Lajos-ösztöndíjprogramért is évi 22 millió forintból.

Alapítványi támogatás Budaváron

2023 nyarán az I. kerület [20 millió forint keretösszeggel írt ki pályázatot](#) a kerületi általános- és középiskolák számára

- informatikai oktatást biztosító, segítő informatikai eszközök beszerzésére
- iskolai bútorok beszerzésére
- külföldi és hazai tanulmányi kirándulások szervezésére és megvalósítására
- iskolai nevelést-oktatást segítő taneszközök beszerzésére
  - digitális, interaktív tábla beszerzése
  - sajátos nevelési igényű gyermekek képzését, fejlesztését biztosító speciális eszközök és berendezések beszerzése (pl.: terápiás eszközök, olvasótelevízió)
  - tanulás segítésére és kompetencia fejlesztésére alkalmas oktatásinformatikai berendezések, eszközök és szoftverek beszerzése (pl.: asztali munkaállomás, notebook, projektor)
  - az oktatásinformatikai berendezések, eszközök működtetéséhez szükséges strukturált kábelezés és hálózati aktív eszközök (pl.: wifi, acces point, router stb.) biztosítása az iskolai épületeken belül, oly módon, hogy a tantermek és a közösségi terek internetes lefedése vezetékes, vagy vezeték nélküli megoldások révén biztosított legyen.
- iskolán belüli és kívüli környezetvédelmi programok megvalósítása
  - iskolakert megvalósítása, fejlesztése
  - környezetvédelmi programhét megvalósítása
  - természetjárások
  - üzemlátogatások (pl.: élelmiszer-termelő és -feldolgozó üzemek hulladékégetők/lerakók/szelektív hulladék-feldolgozók)

Alapítványi rendszer Budaörsön

Minden budaörsi iskola mellett működik egy közhasznú alapítvány, ami SZJA 1%-os felajánlásokat is tud fogadni. Ezeket az alapítványokat az önkormányzat 2023-ban összesen 50 millió forinttal támogatta olyan szakmai programok megvalósításának céljából amiket a tankerület nem támogat, az önkormányzat ezek mellett extra célfeladat megoldására megbízási szerződéseket köt egyes pedagógusokkal (például a diagnosztikus fejlődésvizsgáló rendszer -Difer- a diákok haladásának nyomon követésére. Az önkormányzat által nyújtott támogatásból valósul meg az angolszász iskolakultúrára épülő [7 szokás program](#) a Kesjár Csaba Általános Iskolában. Alapítványi támogatásból biztosítja Budaörs az alapellátáson felüli szolgáltatások biztosítását például a Pedagógiai Szakszolgálatnál olyan terápiás ellátások, amelyek hiányterületek de az alapellátás keretében nem megvalósíthatóak. Az alapítványok az iskolák által benyújtott munkatervek alapján kapják meg az éves összegeket, az önkormányzat belelát, de nem szól bele a források felhasználásába, azok az intézmény szakmai programja alapján kerülnek felhasználásra.

Milyen programokat finanszíroznak az iskolák az alapítványaik pénzéből?

Többek között tanulmányi versenyek, könyvjutalmak, honlap fejlesztés és karbantartás, kulturális programok és azok látogatása, meghívott előadók díja, szakmai továbbképzések, tréningek, csapatépítés, évkönyv kiadás, tehetséggondozó programok nem valósulnának meg az alapítványi rendszer önkormányzati támogatása nélkül.

Sajátos nevelési igényű gyermekek, szociális rászorultság, tanodák

A magyar oktatáspolitikát különösen rosszul teljesít SNI, szociális rászorultság, sőt a származás, anyanyelvi háttér kezelésében is, ezért ha egy önkormányzatnál a legfontosabb beavatkozási területet keresik, szinte biztos, hogy itt érdemes új politikákat bevezetni.

Felelős Iskola Díj a XIII. kerületben

A XIII. kerületben minden évben meghirdetik a Felelős Iskola Díj pályázatot. A projekt célja, hogy ép és sérült gyermekek közös élményeket szerezzenek, közelebb kerüljenek egymáshoz. Az ép fiatalok megismerjék a speciális problémákat, melyek a fogyatékkal élők életét nehezítik, és ezáltal elfogadóbbá válnak. Példaként a Vizafogó Általános Iskolában közös testnevelés alkalmakat rendeznek az ép diákok kipróbálhatják a csörgőlabdát és a bociát.

SNI és Budaörs

SNI gyermekek számára amennyiben nem biztosított közintézményben ésvagy helyben az ellátás úgy a magánintézmény díját finanszírozza az önkormányzat, amennyiben a településen kívülre kell utazni, úgy az utazást is. Ezzel a város elsősorban azoknak a gyermekeknek neveléséhez és oktatásához nyújt támogatást, akik esetében az önkormányzati és állami intézményekre jellemző magas csoport/osztálylétszám, valamint a szakember hiány miatt a speciális szükségleteik kielégítése nem biztosított. Az önkormányzat biztosítja a budaörsi gyógypedagógusok szupervízióját is.

Világszintű tendencia az autizmussal diagnosztizált gyermekek számának megugrása, ezt a város külön autizmusra specializálódott utazó gyógypedagógusok és intézménypszichológus szerződésével adressálja valamint ingyenes szülőcsoport szervezésével, ahol havonta beszélhetik át a szülők a tapasztalataikat.

Budaörsi Tanoda

A mára sokszorosán díjnyertes Budaörsi Tanoda egy kilencvenes évek végén induló, alulról szerveződő, organikus építkezéssel kezdődött, mely a kétezres évek elején öltött intézményesített formát és 2004 óta jelenik meg a város költségvetésében. Az eleinte önszerveződő, roma középiskolák klubként indult kezdeményezés ma már kiterjedt programkínálattal rendelkezik, melyeket cigány és nem cigány fiatalok egyaránt, vegyesen vesznek igénybe. 2010-ben a Budaörsi Tanoda Közhasznú Alapítvány 13 millió forint költségvetési támogatást kapott az önkormányzattól melyet az alapítvány minden évben pályázatok útján igyekszik kiegészíteni, ezen összegből évente átlagosan 50-60 gyermeket vont be programjaiba. 2012-től a Tanoda dinamikus növekedésnek indult, 2023-ra már 25 millió forint támogatást kapott a város költségvetéséből, és nagyjából 150 gyermeket és fiatalot érintett programjaival.

A Tanoda mára komplex integrációs, tehetséggondozó és felzárkóztató intézménnyé nőtte ki magát, mely elsősorban programjai közötti szinergiára, illetve tanulói diverzitására építve éri el kitűzött szakmai céljait a budaörsi Roma Kisebbségi Önkormányzattal és települési önkormányzattal szoros együttműködésben. A budaörsi önkormányzat szubszidiaritás elve mentén nem szól bele a Tanoda működésébe, támogatást ad, helyszínt biztosít és igény szerint szakmai konzultációval nyújt segítséget.

Milyen programjai vannak a Tanodának?

Elsődleges tevékenysége a felzárkóztatás, személyre szabott oktatás, mely során egy pedagógia szakember egyszerre egy maximum 4-5 fős tanulócsoporthal foglalkozik. Évente ismétlődő nyári táborokat, kirándulásokat szerveznek, 2018-ban indult a Népzene Tanoda, egyre népszerűbb Romano Glaszo zenekar, nemzetköziprogramokon vesznek részt pályázatok útján, magyar nyelvet tanítanak menekült gyermekeknek, kispályás labdarúgó csapatot tartanak fent, zenei fejlesztéssel segítenek enyhíteni olyan tanulási zavarokat, mint diszlexia, diszkalkulia stb. Fontos kiemelni, hogy a Tanoda nem működtet külön integrációs célú programot, minden programja vegyes részvétellel működik és ezek szinergiáján keresztül valósít meg sikeres integrációt. A tehetséggondozásban közvetítő szerepet vállal a Tanoda, mentoráláson keresztül, személyre szabva végzik, az adott gyermek tehetségének megfelelő szakemberek és pályázatok felkutatását.

A Budaörsi Tanoda eredményei

A Tanoda integráns része Budaörs sűrűn szőtt szociális hálójának, sikeres működését az iskolák, szociális dolgozók és intézmények, valamint a települési önkormányzat együttműködése teszi lehetővé. Budaörsön 2017 óta megszűnt az évisméltés a közoktatásban, a Tanoda vezetője és szakemberek egybehangzó véleménye alapján nincs szegregáció, sem települési, sem iskolák-, sem osztályok között, sem osztályon belül. Bár a közoktatás centralizációja és a 2018 decemberében elfogadott tanoda törvény is megnehezíti az intézmény működését, a Tanoda úgy tűnik sikeresen képes helyi ellensúlyt képezni a kormány társadalmi különbségeket és szegregációt növelő oktatáspolitikájának. Nem csak helyi, de régiós jelentősége is van annak, hogy a Tanodában kifejlesztettek egy módszert a dolgozókkal semmilyen közös nyelvet nem beszélő gyermekek tanítására is, így akár Budapestről is érkeznek Budaörsre afgán, ukrán, szír menekült gyermekek akiket pár hónap alatt megtanítanak a magyar nyelv alapszintű használatára, hogy aztán esélyük legyen az óvodai, iskolai integrációra.

- *A Szegedi Cigány Nemzetiségi Önkormányzat (SZCNÖ) közösségi házának működési költségeire, valamint az SZCNÖ által működtetett roma tanodával kapcsolatos költségekre Szeged MJV Önkormányzata évi 4 millió Ft támogatást biztosít.*

A XIII. kerületi Previ Tanoda

2022-ben nyílt meg a XIII. kerületi tanoda a Prevenziós Központban, ami minden XIII. kerületben állandó lakcímmel rendelkező vagy XIII. kerületi iskolába járó diák számára díjmentesen biztosítja a korrepetálást, a házfeladatokban való segítségnyújtást, a felzárkóztatást és nem utolsósorban, baráti kapcsolatok kialakulását. Közel 70 diák látogatja a Tanoda 4 órás programjait, ahol mentorok segítik őket az iskolai akadályok leküzdésében. Egy foglalkozást 2 óra tanulás és 2 óra játék (társasjáték, csocsó) épít fel.

A józsefvárosi Zsendülő Tanoda

A 2020-ban nyílt tanoda célja elsősorban azoknak a képességeknek, készségeknek a fejlesztése, melyek valamely szempontból hátrányos helyzetű fiatalok számára is biztosítják a sikeres iskolai pályafutást. Elsőtől érettségi előtt állókig minden diáknak van helye a tanodában. Jelentős fejlesztési terület a tantárgyi segítségnyújtás: matematika felzárkóztatás, magyar nyelv és irodalom, idegen nyelv, vagy akár informatika. A tanodás gyerekek megismerkednek különböző művészetekkel, sportokkal és megtanulhatják eltölteni hasznosan a szabadidejüket. A tanoda nem szigetként működik, folyamatos a kapcsolattartás az iskolákkal és fontos a szülők bevonása is például családi programokkal. A Zsendülő Tanoda által szerződött gyermekek számára a felzárkóztatás, kompetencia- és készségfejlesztés, a

programokon való részvétel, valamint az étkezés ingyenes. A tanoda nagyjából 30 tanulója a következő programok várják:

- Nyári napközis tábor
- Kirándulások
- Színházlátogatás
- Családi délutánok
- Sport napok
- Kézműves délutánok
- Színhátszó kör
- Ünnepi délutánok

Magyar mint idegennyelv Terézvárosban

Egyre több Magyarországon és különösen Budapesten tanuló kisiskolás egyáltalán nem beszél magyarul és nem kommunikál közvetítő nyelven sem. [Egyedülálló az a támogatás](#), amit a VI. kerületi önkormányzat a terézvárosi iskolákban tanuló külföldi származású diákok magyar tanításáért nyújt. Egyfelől magyar mint idegen nyelv (MID) tanfolyamot finanszírozott, melyen általános iskolánként két-két terézvárosi pedagógus vehetett részt, másfelől heti három órában állja a gyerekek nyelvóráit is. A [Bajza utcai Általános Iskola jógyakorlatának](#) kerületi kiterjesztésére nagyjából 10 millió forintot szán az önkormányzat.

Asperger, autizmus és tehetség Érden és Törökbálinton

Érd és Törökbálint is jelentősen támaszkodik a [Szikra](#) Tehetséggondozó Egyesületre és így támogatja is azt költségvetésében. A Szikra atipikus, kiemelten tehetséges gyermekek tehetséggondozásával, aspergeres és autista gyermekek fejlesztésével és integrálásával foglalkozik.

- *Tóalmásról speciális iskolába a szomszédos településre járó gyerekeket az önkormányzati kisbusz hordja önkormányzati alkalmazott kíséretében.*

Gyermekvédelem

Hintalovon Gyermekjogi Alapítvány

2017-ben indult a [Hintalovon Gyermekjogi Alapítvány és Budaörs](#) együttműködése a gyermekvédelmi alapellátás megerősítése és a gyermekjogok hatékonyabb érvényesülése érdekében. Az együttműködés célja, hogy a szakemberek mellett a szülőket és gyerekeket is közösségileg vonják be a gyermekvédelmi munkába. A Hintalovon tájékoztatással, a tudatosság növelésével, a helyi közösségek megerősítésével, képzések tartásával, havi ingyenes gyermekjogi fogadóórával, az önkormányzat számára megfogalmazott javaslatcsomaggal erősíti a gyermekek védelmét és biztonságát. 2023-ban a budaörsi szakemberek együttműködésén és a gyermekjogi fogadóórákon túl nyitott fórummal és kerekasztalbeszélgetéssel is bevonták a budaörsieket.

Újpest és a diákok mentális állapota¹⁰

A 2022-2023-as tanév első két hetében tíz újpesti diák kísérelt meg öngyilkosságot. A kerületi önkormányzat ezután felmérést készített a diákok mentális állapotáról. Több mint ezer középiskolás töltött ki egy kérdőívet két részletben, a tanév első felében több mint félezen, összesen pedig több mint ezren válaszolva az úgynevezett ACE (Adverse Childhood Experiences) kérdéseire. Az összesen 1007 diák válasza szerint

---

¹⁰ <https://telex.hu/belfold/2023/07/29/ujpest-mentalis-eroszak-szexualis-verbalis-fizikai-terapias-program>

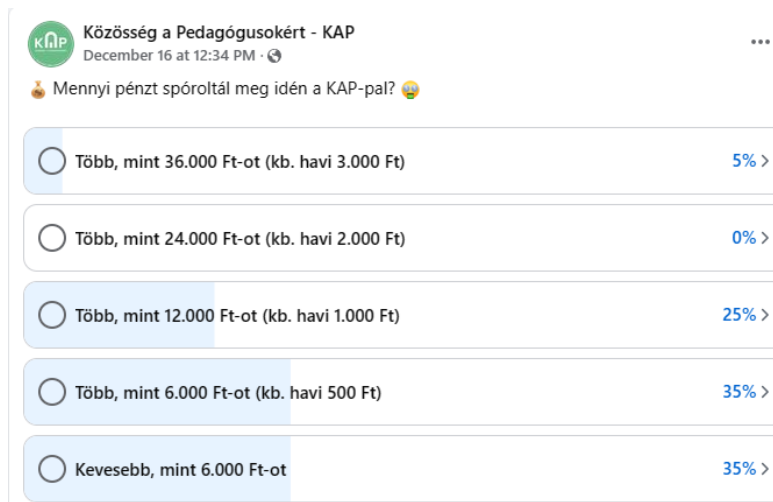
- 20 százalékukat érte már szexuális,
- 35 százalékukat verbális,
- 14 százalékukat fizikális bántalmazás.

Minden negyedik diák szerint van valamilyen függő a családjában, 35 százalékuk szerint pedig mentális vagy pszichiátriai betegséggel küzd valaki otthon.

Az önkormányzat a felmérés ismeretében terápiás szobákat hozott létre a Hétszínvilág Egyesülettel közösen, ahol pszichológusok, szociális munkások segítségével heti 3 napot, 3 órában, 2 fővel, 2 terápiás szobával indul augusztus elsején egy egyelőre három hónapig tartó pilot program, amire az újpesti középiskolákból 75 diák jelentkezett. A program elindítása idáig kevesebb mint 10 millió forintba került.

Pedagógusvédelem és megbecsülés

Az országos hírekbe is bekerült a 2022-ben indult pécsi Közösség a Pedagógusokért kezdeményezés, aminek célja, hogy az országban működő vállalkozások minél szélesebb körének bevonásával különböző kedvezményeket biztosítsanak a méltánytalanul alacsony bérezésben részesülő pedagógusok, valamint az ő munkájukat közvetlenül segítő szakemberek számára. A partnerhálózat ma már több mint 1000 tagból áll és 12.000 kedvezményre jogosító kártyát adtak ki. A partnerek jellemzően 10-15% kedvezményt biztosítanak a kártya felmutatásakor.

Kitüntetések

Számos településen osztanak évente díjakat pedagógusoknak, ez önmagában még nem nevezhető oktatáspolitikai programnak, de fontos jelzés lehet szűk pénzügyi mozgásterű településeken is, hogy a helyi közösség értékeli a pedagógusok munkáját.

- *A Szeged Ifjú Tehetségéért kitüntetést évente 3 felkészítő tanár kapja meg és 100.000 Ft díjjal jár. A szegedi Pedagógusnapon évente 3 nyugalmazott pedagógus kap Pedagógus Életműdíj kitüntetést*
- *Budaörsön a közoktatásért folytatott kiemelkedő szakmai tevékenység megbecsüléseként évente három pedagógus kap értékes órát a polgármestertől valamint a minimálbér ötszörösét, azaz 2023-ban már egymillió forint feletti összeget. Az 50-60-65-70 éve végzett pedagógusok arany-*

gyémánt-vas-rubin diplomát kapnak ami a mindenkori öregségi nyugdíjminimum kétszeresét kitevő pénzjutalommal jár

- *Ajkán Oktatásért-nevelésért díjat adnak át minden évben pedagógus napon*

Sztrájkalap

Miután az állampárt de facto betiltotta a sztrájkot a közoktatásban, az is fontos gesztus lehet egy településvezetés részéről, hogy elismeri a tanárok tiltakozáshoz és önkifejezéshez való jogát. Ezt több település megtette, az országos médiából [Budaörs](#) esete lehet ismerős, ahol a gimnázium tanárai számára 5 millió forintot sztrájkalapot biztosított a képviselő-testület az iskola alapítványán keresztül. A [2023-as alapítványi beszámoló](#) alapján egy havi tanárbér híján az egész összeg felhasználásra is került, azaz nem csak az elvi, az anyagi kiállítás is hűsbavágóan fontosnak bizonyult az önkormányzat részéről.

- *Hasonló sztrájkalapot hozott létre Zugló is*

Pedagógiai szakmai nap

Egyes településeken (pl Eger, Budaörs) külön Pedagógiai szakmai napot rendeznek, ahol a pedagógusok szakmai és kulturális előadásokon, foglalkozásokon vesznek részt. Budaörsön a [2023-as szakmai napon](#) volt többek között munkajogi, gyermekvédelmi, zeneterápiás, protokoll, fenntarthatósági, és digitális átállásról szóló előadás is, de maradt idő koncertre, színházi előadásra és cateringre is.

Egészség és sport

Kifejezetten gyakori beavatkozási pont az önkormányzatok részéről az iskolák sportudvaraink fejlesztése, bár a legtöbb esetben ez a terület is a tankerület kezelésében, az önkormányzatok általában ki tudják alkudni, hogy sportszervezetek is használhassák vagy akár tanítási időn kívül teljesen nyitva legyenek a lakosság számára. Újbuda és a XIII. kerület önkormányzata 2012 óta több mint 20 udvarfelújítást, pályaépítést finanszírozott önköltségen, Budaörsön minden óvodai és iskolai udvaron történtek jelentős fejlesztések vagy akár teljes újjáépítések helyi forrásból dacára az államosításnak.

- *Újbudán Rekreációs Támogatást kapnak a pedagógusok uszodabérlet formájában. Az önkormányzat minden évben biztosítja egy kerületi óvoda légúti problémákkal küzdő gyermekeinek, valamint a tankerületi fenntartású iskolák és néhány egyházi fenntartású iskola 2. és 4. osztályos tanulóinak úszásoktatását gyermekszállítással együtt.*
- *Józsefvárosban az egyik iskola udvarán 600m²-nyi területet közösségi kertté alakított az önkormányzat, cserébe nagyjából 30 millió forintból felújította az udvar maradékát ami egyébként a tankerület feladata lett volna*

A XIII. kerület és a tömegsport

A sűrűn beépített XIII. kerületben láthatóan különös figyelmet szentel az önkormányzat az egészséges életmód népszerűsítésére és feltételeinek biztosítására. A sport13.hu oldalon megtalálhatóak a kerületi sportolási lehetőségek, lehet termet és pályát bérelni, sőt a sporthírek mellett otthon elvégezhető gyakorlatokhoz is találunk tippeket.

Széleskörű „Jó tanuló, jó sportoló” programot is visz a XIII. kerület, évente több mint száz diák és pedagógus kap elismerést (2023-ban 71 diák és 41 tanár és edző). A program célja jó példák bemutatásán keresztül erősíteni a fiatalokban a képzés, a tanulás és a sportolás szeretetét. A tanulók mellett – elismerésben

részesülnek azok a sportszakemberek is (a felkészítő testnevelő tanárok és az egyesületi edzők), akiknek a munkája nagyban hozzájárult a tanulók kiemelkedő tanulmányi és sport sikereinek eléréséhez.

Óvodai beavatkozások

A központosítástól és a szisztematikus rombolástól eddig jórészt megkímélték a magyar óvodarendszert, a krónikus alulfinanszírozottság és az ebből is fakadó munkaerőhiány azonban ezen a területen is bőven okoz problémákat. Mivel az óvodák működésébe sokkal nagyobb közvetlen beleszólása van a településvezetőknek, általánosságban jellemző, hogy sokkal inkább felelősséget vállalnak az állami normatíva által biztosítottnál magasabb színvonalú működésért. A tanulmány alapjául szolgáló kutatásban résztvevő települések majd mindegyike tesz extra forrást az óvodarendszerébe így például az állami normatíva által finanszírozottnál magasabb fizetést kapnak az óvodapedagógusok Gödön, Törökbálinton, Terézvárosban, Józsefvárosban, Terézvárosban, Újbudán, a XIII. kerületben, Csepelen, Ajkán, Budaörsön és Fóton is.

- *Fóton szerteágazó támogatásokat kaphatnak az óvodai dolgozók: vezetői pótlékoz, címpótlékoz, rendkívüli munkáltatói támogatást (váratlan élethelyzetromlás esetére), temetési támogatást, lakhatási támogatást, otthonteremtési támogatást, családalapítási támogatást, cafeteria, munkába járási támogatást, munkaruha-támogatást, képzési-továbbképzési támogatást és törzsgárda-jutalmat*
- *Józsefvárosban minden évben felméri az óvodások fizikai fejlődését, szűri a mozgásrendszeri problémákat és személyre szabott terápiával segítik az érintettek fejlődését. Nagyjából 1000 óvodásra ez mindössze ~2 millió forint éves költség az önkormányzatnak.*
- *Zuglóban az óvodapedagógusok, óvodatitkárok és óvodapszichológusok havi bruttó 50.000 forint bérpótlékoz kapnak míg nem pedagógus munkakört betöltők 18 750 forintot*
- *A magas (havi 130.000 Ft) józsefvárosi diplomás óvodapedagógus bérpótlékkal elérték, hogy minden óvodai csoportban legyen legalább egy, de gyakran két diplomás óvodapedagógus, ami ma már egyedül teljessítmény Magyarországon*
- *Józsefvárosévi 12 millió forintból zöldség-gyümölcs programot tart fenn az óvodákban, így minden gyermek naponta kap szezonális és friss zöldséget, gyümölcsöt*
- *Terézvárosban az angol nyelvoktatás elérhető minden óvodában térítésmentesen*

Befogadó óvodák Józsefvárosban

A [Józsefvárosi óvodák pedagógia programja](#) önmagában is figyelemre méltó, konkrét joggyakorlatként azonban a [Befogadó Óvodák programot](#) érdemes mindenképp kiemelni. A 2021 óta tartó projekt célja olyan intézményrendszert fejleszteni, ami már óvodáskorban biztosítja az esélyegyenlőséget. A beóvodázási protokoll célja, hogy az inklúzió feltételeit és a szülők óvodaválasztási prioritásait egyszerre érvényesítse. Az óvodapedagógusok bőségesen részesülnek módszertani képzésekben és számos új – országosan is egyedülálló – program indult, mind ingyenesen. Az új programok és az ingyenesség együtt biztosítják a szegregáció csökkentését, hiszen ha színvonalasabb szolgáltatások vannak az ingyenes közintézményekben mint a drága magánóvodákban egyre kevesebb jómódú szülőben fog felmerülni, hogy „kimenekítse” a gyermekét az önkormányzati óvodákból. A program kezdetén úgy rajzolták újra az óvodakörzeteket, hogy a lehető leginkább felszámolják a szegregációt (ez egy óvodabezárással is járt aminek reputációját menthetetlennek ítélték meg)

Folyamatos módszertani fejlesztés

A Befogadó Óvodák program keretében folyamatos szakmai fejlesztés zajlik a kerületi óvodákban. Egy olyan módszertani tudásbázis épül, ahova a józsefvárosi óvodák pedagógusai inkluzív nevelési módszereket, jógyakorlatokat tehetnek be és vehetnek ki. A módszertani kosárba 3 féle forrásból kerülhetnek módszertanok és jógyakorlatok. A VIII. kerületi óvodák módszereiből és jógyakorlataiból; a konzorciumi partnerek (a Partners Hungary Alapítvány és a Rosa Parks Alapítvány) szolgáltatásaiból, tréningjeiből, módszereiből; valamint külső forrásból, más szakemberektől. A tudásbázis támogatja az intézmények és pedagógusok közötti tapasztalatcserét, egymástól való tanulást, valamint a pedagógus portfólió gazdagítását, a pedagógus II. vagy a mesterpedagógusi minősítés megszerzését is.

A módszertani kosár olyan képzéseket tartalmaz, melyek az inklúziós területek erősítésére, fejlesztésére irányulnak:

- A sokszínűséget tükröző tér: a befogadó tárgyi környezet kialakítása, a gyermekközpontú csoportszoba kialakítása
- A sokszínűség értékelése: befogadó szemlélet. A befogadó intézményi klíma, a pozitív attitűd erősítése az óvodában. Persona Doll: hogyan beszéljünk nehéz kérdésekről gyermekekkel egy személyiséggel felruházott gyermek nagyságú baba segítségével.
- Interakcióban: a változatos módszertani eszköztár kialakítását támogató szolgáltatások -- projektek az óvodában.
- Az egyéni utak megértése, segítése: személyre szabott tartalmak és cselekvések, differenciálás. Az egyéni fejlesztés eszközei, és támogatásának módszerei. A fejlesztő értékelés.
- Együttműködések és partneri háló: az óvoda és a szülők együttműködésének fejlesztése; a szülőkkel való kommunikáció támogatása;
- Játékpédagógiai mozgásfejlesztő foglalkozás kiscsoportosoknak.

A program keretein belül hamarosan a kerület minden óvodájában elérhetővé lesz az angol tanulás (Ez korábban csak néhány óvodában volt elérhető, komoly térítési díj ellenében.) A fejlesztést a legmodernebb tanulási módszerekkel, élménypedagógiai keretben működtetik; a szolgáltatással az óvodák munkatársai is fejlődnek, hiszen ahhoz hogy megfelelő szinten tudjanak angol foglalkozásokat tartani, őket is fel kell készíteni.

- *Két józsefvárosi tagóvodában bűvész-program indult, ami a sokszoros magyar bajnok bűvész Kelle Botond és Tóth Valéria fejlesztőpedagógus közös munkája.*
- *A német kormány kulturális intézete, a Goethe Intézet szakmai segítségével német nyelvi program indult a Csodasziget tagóvodában.*
- *A Creative Science közreműködésével a Minecraft és a felelős eszközhasználat elemeit ötvöző program fut a Virágkoszorú óvodában.*
- *A Százszorszép tagóvoda tavasszal és ősszel rendszeresen tornázik együtt a kerületi nyugdíjasokkal a II. János Pál pápa téren, a Testnevelési Egyetem szakmai segítségével kidolgozott programban.*

A Befogadó Óvodák program több magyarországi és nemzetközi konferencián kapott nagy szakmai figyelmet, elnyerte a Szocial Marie rangos nemzetközi díját, és az Európai Nyelvi Díjat is.

Mesezene Törökbálinton

A törökbálinti [Bóbita óvodában](#) az önkormányzat támogatásának köszönhetően innovatív olvasás-írás előkészítő fut: egy olyan, egész nevelési éven át tartó program, mely az olvasás megtanulásához nélkülözhetetlen készségek, képességek kialakítását célozza meg. Óvodai játékeszközökkel, egymáshoz kapcsolódó mesékkal, a mesék átélését segítő tevékenységekkel érzékenyíthetőek a gyermekek a magyar anyanyelv hangjaira, amelyek első osztályban az írás-olvasás alapjait jelentik.

Párbeszéd

Csak olyan problémákon tud segíteni a helyi közösség amiről információja van, ezért fontos az intézményesített párbeszéd a közoktatás szereplői és a városvezetés között. Míg a Belső-Pesti tankerület fennhatósága alá eső kerületekben az a tapasztalat, hogy a pedagógusok semmilyen egyeztetésen nem mernek részt venni a tankerület bevonása nélkül (a tankerület bevonása pedig kontraproduktív), addig 2022 óta több településen is elindult [Dialógus az Oktatásért](#) projekt így Szegeden, Pécsen, Budafok-Tétényben, Újbudán és Budaörsön is. A Dialógus eseményeken pedagógusok, szülők, diákok és városvezetők ülnek egy asztalhoz, hogy professzionálisan animált tematikus alkalmakon kibeszéljék a helyi köznevelés problémáit és lehetőségeit.

Állandó dialógus a XIII. kerületben

A XIII. kerület kiépült intézményrendszert tart fenn, hogy ne veszítse el az kapcsolatot az önkormányzat a helyi iskolákkal. Működik Érdekegyeztető Tanács, szakmai találkozókat rendez az önkormányzat, a felelős alpolgármester rendszeres konzultációkat tart és találkozik a szakszervezetek képviselőivel és a Tankerület is évente beszámol a képviselő-testületnek. A testület éves bejárást tart a kerületi köznevelési intézményekben, a kerületi szintű diákönkormányzat (GYIÖK13) működését pedig szakmai tanácsadó segíti.

- *Sok településen referens vagy tanácsnok felel az oktatási intézményekkel való állandó párbeszédért, míg Budaörs például rendszeresen vendégül látja a településen dolgozó igazgatókat és intézményvezetőket a folyamatos információáramlás érdekében.*
- *Fóton két iskolában már sikerült bevezetni azt a rendszert, hogy az Intézményi Tanácsokba a tankerület vagy a szülői munkaközösség egy önkormányzati képviselőt is delegál így kötelezően és közvetlenül értesül a városvezetés az iskolai oktató-nevelő tevékenységről, a problémákról, igényekről, közvetlenül tud egyeztetni szülőkkel és tanárokkal.*

Fizikai feltételek

Ha minden településen azt a sorsot szánja a Belügyminisztérium az iskolai infrastruktúrának, amit a Problématérképénél leírt budaörsi példa mutat, akkor lassan búcsút mondhatunk a kevés meglévő 21. századi iskolaépületnek is. Ma Magyarországon [országos hír](#), ha felújítanak egy iskolát, az értékteremtő beruházások szinte teljesen megszűntek, az értékmegőrző felújítások ritkák, az alapvető karbantartási munkálatok esetlegesek. Leszakadt ajtók, nyithatatlan vagy épp zárhatatlan ablakok, beázó tantermek országa lettünk. Ahogy a szülők lassan megértik a központosított rendszert, már egyre ritkábban kéri számon az önkormányzatokon a tanulás fizikai feltételeinek hiányát. Sok település zokszó nélkül szerzi be a tankerület helyett az alapvető higiéniai termékeket míg máshol a szülők vásárolják meg ezeket, ám ez jellemzően a legolcsóbb fajta, durva wc-papírt és nem bőrbarát szappant jelent. Egy neve elhallgatását kérő húszezres Budapest környéki település képviselője lemondóan mesélte, hogy kevesebb mint 10 millió forintba került volna az önkormányzatnak éves szinten az iskolák ellátása higiéniai termékekkel, ám végül

ezt sem tudták megengedni maguknak, mert jött a világválság és az azzal járó Európában példátlan pénzelvonások a településektől.

Országos tendencia, hogy alapvető munkálatokat az önkormányzat végeztet el az iskolákban, legyen az egy leszakadt piszoár cseréje, egy focikapu javítása vagy a sportudvar régóta kísértő vízelvezetési probléma orvoslása. Amennyiben egy település a tervezhetetlen pénzügyi és politikai környezet miatt nem tud komolyabb oktatáspolitikai elköteleződést vállalni, de év közben „talál” itt-ott pár milliót a költségvetésében, annak jó felhasználása lehet pár ilyen az iskolai közösségekkel egyeztetett munka elvégzése, így tesz az amúgy minimális költségvetési mozgástérrel rendelkező Szigetvár is, ahol kisebb-nagyobb javításokat végeznek el minden évben a tankerület helyett, de volt hogy 16 ablakot is kicseréltek egyetlen épületen egy évben.

- *Szegeden az épületek elvesztése után sem álltak le a fejlesztések, 2012 óta 7 általános iskola energetikai korszerűsítése történt meg EU-s támogatással és 340 millió forintnyi önerővel*
- *Újbuda külön alapot tart fenn iskolai Informatikai eszközbeszerzésre*
- *Fót 2012 óta is jelentős beruházásokat hajt végre iskolai érdekében, ahogy más településeken itt is elsősorban energetikai korszerűsítések, mosdó rendberakások, sportudvar kialakítások és felújítások a jellemzőek*
- *A XIII. kerület az utóbbi három évben évi 100 millió forintot költött udvarfelújításokra*

Ifjúságpolitika, szabadidő

A Gyermekvédelemről szóló törvény alapján nem egyértelmű, hogy kinek a felelőssége a nyári táborok megszervezése és így önkormányzatonként változó, hogy bevállalják-e ezt a települések. Sajnos egyáltalán nem általános gyakorlat, hogy a tankerület vagy az önkormányzat átvállalja a táboroztatás költségeit a szülőktől, hogy esetleg csak az étkeztetésért kelljen fizetni, pedig a szűken vett közérdek része, hogy a gyermekek felügyelete nyáron is biztosított legyen és így a szülők dolgozni tudjanak.

Míg Budaörsön ingyenes és színvonalas nyári táborokat szervez az önkormányzat, addig [Terézvárosban](#) téli napközit is indítottak 2023-ban amit 2024-ben is megismételtek: január 2. és 5. között fél nyolctól délután ötig vigyáztak a gyerekekre a helyi művelődési házban, ahol a háromszori étkeztetés is térítésmentesen biztosított.

Fóton Ifjúsági Klub nyílt 2022-ben, önkormányzati szervezésben (filmvetítés, játékok, szabadidős programok, stb.) kiskertész-program fut az oktatási intézmények kertjében magasságyások létesítésére és gondozására a természettudományos és környezeti nevelés elősegítése érdekében. A könyvtári Iskolakönyv-program 2024-ben indul, amelynek keretében az iskolai könyvtárak kínálatának bővítése érdekében a városi könyvtár a szükségesnél nagyobb számban (az iskolákkal egyeztetve) vásárol gyerek- és ifjúsági könyvet, amelyeket tartós kölcsönzés keretében az iskolák könyvtáraiba helyeznek majd ki.

- *Szeged két olyan nyári táborozási lehetőséget is biztosít az általános iskolás korosztály számára, mely kedvezményesen vehető igénybe. Az egyik a város által fenntartott Szent-Györgyi Albert Agóra szervezésében működő nyári napközis tábor (itt csak az étkezésért kell fizetni a szokásos napközis térítési díjat), a másik a balatonkenesei önkormányzati nyári tábor (itt is az étkezést kell fizetni).*
- *Újbudán 2023-tól anyagilag támogatja az önkormányzat a többnapos osztálykirándulásokat*
- *A kevesebb mint 400 fős Kisbodak ingyenes könyvtári és közösségi programokat szervez általános iskolások számára*

- *Megfelelő tankerületi finanszírozás híján Tóalmás is támogatja az osztálykirándulásokat*
- *A XIII. kerületben is átvállalja az önkormányzat a táboroztatások költségeinek egy részét. A velencei Gyermekek- és Ifjúsági Táborban évente szervezik a Testvérvárosok angol nyelvi táborát. A tábor célja a személyes, baráti kapcsolatok kialakítása a testvérvárosok fiataljaival*

Balogh Paci ösztöndíj Józsefvárosban

2024-ben harmadik alkalommal fogják kiírni a covidban tragikusan fiatalon elhunyt kerületi képviselő emlékére alapított [Balogh Lajos-ösztöndíjprogramot](#). A kerület célja, hogy tehetséges, rászoruló roma fiatalok kapjanak támogatást képzésükhöz egy éven keresztül. Harminc 10 és 30 év közötti fiatal kap támogatást 3 különböző kategóriában: húszan zenei és öten-öten képzőművészeti valamint irodalmi kategóriában. A nyertes fiatalok megélhetésüket és művészeti fejlődésüket jelentős mértékben elősegítő havi összeget kapnak, köznevelésben tanulók esetén 80.000, egyéb pályázók esetében 50.000 forintot.

Ajkai Ifjúsági közösségi ház a Kristály-völgyben

A 2016-ban indult projekt eredményeként létrejött közösségi ház alapot biztosít a tehetséggondozáshoz, az ifjúság megtartásához kapcsolódó szolgáltatások kialakításához (pénzügyi, jogi, marketing, PR, oktatás, diák munka-szervezés, ösztöndíj programok kialakítása, stb) a helyi közösségek erősítése a helyi identitástudat növelése érdekében. A fiatalok háza lehetőséget biztosít a közös célok, érdekek megtalálására a helyi szereplők (gazdasági szervezetek, önkormányzati intézmények, civil szervezetek) között a fiatalok lehetőségeinek bővítése érdekében.

Települési diákönkormányzat, ifjúsági önkormányzat

Törökbálinton komoly múltra tekint vissza a most épp hanyatló TIFO, azaz a [Törökbálinti Ifjúsági Önkormányzat](#). Az egy évtizede még milliókból gazdálkodó szerveződés ma már mindössze évi félmillió forintot kap a városházától és azt sem használja fel, hősorkszaka azonban az [egri Városi Diáktanácossal](#) egyetemben jó példaként szolgálhat azon települések számára, ahol a fiatalok szerveződésének támogatásában látják meg a városvezetők a közjó növelésének hatékony eszközét.

Szentendre 2024-ben a települési diáksággal közösen kidolgozott 5 millió forintos keretösszegű [ifjúsági részvételi költségvetést](#) indít, az ötletgyűjtés 2023 december 31-ig tartott, az ötleteket szakmai zsűri szűri megvalósíthatóság szerint, majd két hétig szavaznak a fiatalok februárban, az ünnepélyes eredményhirdetés pedig március 7-én lesz.

A XIII. kerületben már több mint 20 éve működik sikeresen a [GYIÖK13](#), a kétévente kerületi szinten megválasztott diákönkormányzat, ami diákpolgármestert és diák-alpolgármestereket is delegál. A képviselő-testület támogatást ad az iskolák diákönkormányzatai számára aminek célja, hogy felhasználásáról a diákok maguk dönthessenek. A GYIÖK13 szorosan együttműködik a város kulturális intézményrendszerével, programokat szervez, mint például szemétszedés, filmklub, közös karácsonyfadísz készítés és közben segíti a diákok demokratikus nevelését. A GYIÖK13 tagjai részt vesznek az ifjúságot érintő előterjesztések előkészítésében, véleményezésében és évenként három tábort is szerveznek.

JóKer program Józsefvárosban

2023 szeptemberében indult el a [JóKer gyerek- és ifjúsági részvételi program](#) Józsefvárosban, ami már a nevét is a gyerekek ötletei és szavazatai alapján kapta. A JóKer olyan kérdésekre keresi a választ mint

- *„Hogyan tehetnénk a józsefvárosi parkokat és játszótereket jobbá, izgalmasabbá?*
- *Milyenek az itteni iskolák, és milyenek a szórakozási lehetőségek?*

- *Mit tegyünk, hogy tanácsokat és ötleteket kapjunk az itt élő gyerekektől és fiataloktól, és hogyan lehetne nagyobb beleszólásuk a döntésekbe?”*

A tervek szerint a 2025-ig tartó európai uniós támogatási periódusban gyerekbarát kerekasztalokat szerveznek, gyerek- és ifjúsági tanácsot alakítanak ki, több intézményben a gyerekek és a fiatalok is dönthetnek majd arról – külön részvételi költségvetés keretében –, mire fordítsanak forrást az egyes intézmények, interaktív gyerekjogi foglalkozásokat szerveznek, külön programot indítanak az érdeklődő szülőknek, képzést kapnak a gyerekekkel és fiatalokkal dolgozó szakemberek. A legfőbb cél, hogy az önkormányzat munkatársai a lehető legtöbbet találkozzanak a diákokkal és hogy a fiatalok minél inkább hallassák a hangjukat, és részt vegyenek az őket is érintő döntésekben.

Helyi önkormányzati oktatáspolitikai beavatkozások kockázatai

- Politikai kockázatot jelenthet, ha az egyébként is szűkös mozgástérrel rendelkező önkormányzat olyan feladatokat vállal az oktatás érdekében, amik egyébként nem kötelező feladatai. Minden kátyúról elmondhatja a kellően gátlástalan politikai ellenfél vagy a kellően felháborodott lakó, hogy azért van ott mert a javítás helyett csapatépítőt finanszírozott helyi pedagógusoknak az önkormányzat. Kirívó esetben az is lehetséges, hogy a megyei kormányhivatal/főispán teszi szóvá, akár eljárást is kezdeményezve, hogy az önkormányzat kötelező feladatai rovására költ önként vállalt feladatra.
- Választói preferenciák: bár az oktatás ügye kiemelt helyet kap a magyar közéleti diskurzusban, a különböző felmérésekben a választók válaszai alapján jellemzően nem kerül be a top 5¹¹ de akár a top 10¹² probléma közé sem. Félő, hogy egy városvezetésnek ilyen módon nem áll politikai érdekében a közoktatás problémáit enyhíteni.
- Helyi érdek és országos közérdek szembenállása: Legitim értelmezése a mai közállapotoknak, hogy az oktatási rendszer helyi foltozgatása, az állam feladatainak elvégzése önkormányzatok, szülők, társadalmi szervezetek által csak elodázza az érdemi országos reformot. Bár egyértelmű, hogy helyben az a diákok, a pedagógusok és minden érintett érdeke, hogy a tanulmányban vázolt eszközök közül minél többet megvalósítson a település, valójában minél több önkormányzat írja meg az állam helyett a házifeladatot annál diszfunkcionálisabb, szegregáltabb, fenntarthatatlanabb, stratifikáltabb lesz a magyar oktatási rendszer
- Kormányhivatal/Főispán számos esetben ma már politikai megrendelésre dolgozik. Az önkormányzat felügyelő szervei lényegében bármikor dönthetnek úgy, hogy szabotálják mondvascinált okokkal az önkormányzat oktatáspolitikai intézkedéseit. Jó példa erre, hogy bár országosan több településen működik ingyenes helyi közösségi közlekedés, egyes politikailag érzékenyek megítélt településeken azt elszabotálta a kormányhivatal.
- Öntudatra ébredő tankerületi központ: az iskolai alapítványok jellemzően a tankerülethez kerültek a fenntartóváltással, így elvileg lehetséges, hogy az alapítványnak érkező összeget a tankerület eltérítse vagy szabotálja, hogy abból a tervezett pedagógiai program valósuljon meg.
- Bizalom: a tanulmányban leírt beavatkozások jelentős részének sikeres alkalmazásához bizalmi légkörre van szükség a városvezetés és az iskolák polgárai között. Egy-egy alkalmatlan, pártfunkcionárius igazgató akár teljes városi programokat lehetetleníthet el, ahogy egy tanoda

¹¹ <https://24.hu/belfold/2022/03/25/magyarorszag-problematerkep-inflacio-egeszsegu-gy-gender-migracio-kozvelemeney-kutatas-zavec/>

¹² <https://telex.hu/belfold/2023/11/23/policy-solutions-kutatas-megelhetesi-valsag-rossz-egeszsegu-gy>

sem működhet bizalom nélkül, de még az alapítványi támogatások esetén is sokszor szükség lehet a tankerület jóindulatára vagy legalább konstruktív passzivitására.

Összegzés

Nem sok bizalom maradt társadalomban 2024 Magyarországon, sikeres oktatáspolitikában azonban nem igazán alapulhat máson. Igazgatók által elosztott pedagógus ösztöndíj, alapítványokon keresztül támogatott pedagógiai programok, diákönkormányzatoknak juttatott extra forrás, projektnapok finanszírozása, továbbképzések, mind akkor lehetségesek és pláne hatékonyak, ha a közpolitika alkotó hisz a kedvezményezettek hivatástudatában, szakértelmében, elkötelezettségében. A túladminisztrált közoktatás érdemben nem terhelhető további bürokratikus követelményekkel, amikkel minden kétséget kizáróan ellenőrizhető például egy továbbképzés vagy egy diákok által szervezett program hozzáadott értéke. A legtöbb, amit ma kaphat az oktatásrendszer egy szereplője, az a szabadság, hogy felnőttként kezelik; úrlapok, beszámolók, kérvények és hasonlók minimális szinten tartásával.

E bizalom megteremtésének kulcsa a párbeszéd, a tanulmányban vázolt intézkedések nagyrésze hatékonyan csak úgy vezethető be, ha érdemi párbeszéd, kapcsolat épül újra a városvezetés és az iskolák között. Ha egy önkormányzat érdemben kívánja javítani helyben a közoktatás helyzetét, akkor nem kiválogat párat a fentebb olvasható jógyakorlatok közül majd bevezeti őket, hanem mindenekelőtt keretet hoz létre a párbeszédre. Olyan keretet, amiben pedagógusok, diákok, szülők, városvezetők meg tudják osztani egymással a gondolataikat, gondolataikat, ötleteiket, majd ezekre reflektálva érdemes válogatni a tanulmányban leírtak közül. Fontos, hogy a városházán legyen olyan személy, akinek szakmai és/vagy politikai felelőssége az oktatás szereplőivel való kapcsolattartás. Sikeres modell lehet oktatási tanácsnok felkérése, oktatási referens kinevezése is, ahogy ezek mellett vagy függetlenül olyan egész település bevonására alkalmas fórumok megszervezése is mint a Dialógus az Oktatásért. Települési szintű diákönkormányzat, szülői munkaközösség vagy pedagógus tanács is segítheti a megalapozott politika alkotást.

A mai Magyarország egyik legfőbb problémája a nyilvánosság megszűnése, a vita, a dialógus, a reflexió eltűnése, éppen ezért óriási energiák szabadíthatók fel, ha egy településen végre újra meg tudják egymást hallgatni felek és közösen keresnek megoldásokat problémákra. Az, hogy a tanulmányban szereplő több mint húsz település már talált is több tucat ilyen megoldást, már csak a reménykeltő bónusz.

Oktatási problématérkép.....	1
A magyar önkormányzatiság jelene.....	2
Helyi jógyakorlatok a köznevelésben.....	4
Ösztöndíjak és támogatások.....	5
Budaörsi Clementis László Ösztöndíj.....	5
Tanulmányi ösztöndíjak.....	6
Lakhatási támogatások.....	8
Alapítványok.....	8
Alapítványi támogatás Budaváron.....	9
Alapítványi rendszer Budaörsön.....	9
Sajátos nevelési igényű gyermekek, szociális rászorultság, tanodák.....	10
Felelős Iskola Díj a XIII. kerületben.....	10
SNI és Budaörs.....	10
Budaörsi Tanoda.....	10
A XIII. kerületi Previ Tanoda.....	11
A józsefvárosi Zsendülő Tanoda.....	11
Magyar mint idegennyelv Terézvárosban.....	12
Asperger, autizmus és tehetség Érden és Törökbálinton.....	12
Gyermekvédelem.....	12
Hintalovon Gyermekjogi Alapítvány.....	12
Újpest és a diákok mentális állapota.....	12
Pedagógusvédelem és megbecsülés.....	13
Kitüntetések.....	13
Sztrájkalap.....	14
Pedagógiai szakmai nap.....	14
Egészség és sport.....	14
A XIII. kerület és a tömegsport.....	14
Óvodai beavatkozások.....	15
Befogadó óvodák Józsefvárosban.....	15
Mesezene Törökbálinton.....	17
Párbeszéd.....	17
Állandó dialógus a XIII. kerületben.....	17
Fizikai feltételek.....	17

Ifjúságpolitika, szabadidő.....	18
Balogh Paci ösztöndíj Józsefvárosban.....	19
Ajkai Ifjúsági közösségi ház a Kristály-völgyben	19
Települési diákönkormányzat, ifjúsági önkormányzat	19
JóKer program Józsefvárosban.....	19
Helyi önkormányzati oktatáspolitikai beavatkozások kockázatai	20
Összegzés.....	21